

Xaverius Thaumaturgus, Panegyricum Poema

Frizon, Léonard

Burdigalae, 1684

Caput III. Iconum Pari tertio respondens. Xaverius aquam cœlo evocans.
Tabul. v. Oravit; & cœlum dedit pluviam. Jacob. v. Hic alia Xaverii
beneficia ad victum pertinentia, & adjunctis duobus Eliæ ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69047](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69047)

CAPUT III.

Iconum Pari tertio respondens.

Xaverius aquam caelo evocans. Tabul. v.

Xaverius ignem terra excitans. Tabul. vi.

PARS CAPITIS PRIOR.

Oravit; & Caelum dedit pluviam. JACOB. v.

INGENS beneficium & argumentum est Divinitatis, pluvia. Unde quærit Jeremias c. xiv. *Nunquid sunt in sculprilibus, qui pluant; aut cæli possunt dare imbres?* Et Act. item xiv. Paulus cum Barnaba ad Lystrensem populum, sacrificia sibi, tanquam diis adornantem, conclamant de vero ac vivo Deo; *Non sine testimonio semetipsum reliquit, benefaciens de cælo, dans pluvias.* Quam utilis, quam necessaria pluvia sit, gravi malo suo persensit a Achabus rex, universumq; regnum Israeliticum, ab Elia cælo clauso, cum exaresceret omnis humor; terræque inductâ sterilitate, homines animantiaque omnia contabescerent.

Misericordia tandem commotus Deus, ut imbrem ac fertilitatem sicienti exsuccoque solo, & populo miserè pereunti daret, jussit Eliam Achabo se sistere. Injuriosè Propheta ab impio Rege appellatus, ipsum jure ac vehementer redarguit. Convocato deinde in montem Car-

a III. Reg. c. 17. & 18.

L ij

melum populo, exprobratâque Dominum inter ac Baalem fluctuatione, conditionem proponit amplectendæ Religionis, ac rationem veri Numinis dignoscendi; ut instructis aris victimisq; impositis, neque igni subjecto, utervis à cultoribus suis invocatus *exaudierit per ignem*, pro Deo habeatur. Probatâ acceptaque conditione, ignem à Baale suppliciter poscere instituunt pseudoprophetæ; nec voce tantum, sed etiam cruenta corporum suorum lanienâ, per diu, sed frustra instant. Vesanis hominibus & sacrilegis ubi amarè insultavit Elias, populum ad se traducit. extructo ad sacrificium bove, simul invocat Deum, simul ignem evocat: quo penitus victima cum rogo substructo, ipsoque altari lapideo consumpta publicam à populo exprimit confessionem venerationemque summi unicusque Dei. Tum iustos comprehendi pseudoprophetas Divini cultûs assertor vindexque ardentissimus interficit: expiatâque hoc altero sacrificio terrâ, pronus accidens jam propitiato Deo, nubes ventosque excitat, optatam salutaremque pluviam impetrat.

Affine huic Eliæ factô factum Xaverii miraculumque conspexit Ulate, insulæ cognominis urbs, quam arctè circumfessam hostis telo tormentoque acerrimo sitis premebat, fontibus, unde hauriebant cives, interversis. Æstuabant eo maximè tempore omnia; nec spes ulla pluviae opisque supererat. Occasionem arripit Xaverius; urbi furtim se insinuat, Regem inclusum mœnibus adit, desperatione jacentem erigit: aquam de cœlo pollicetur, dummodò ipse vicissim paciscatur, ac spondeat, Christianum se suosque baptisma accepto pluviae subsidio rite suscepturos. Quid multa? persuadet facilè Regi necessitas, quidquid exigitur: signum salutis, Crucem excitat ingentem Apostolus, magno populi concursu, magnâ omnium expectatione. Ad hanc mundi *aram maximam* humillimè procumbens dat sese in preces; offert Cœlesti Patri largum immensumq; expetiti imbris & necessarii pretium, Filii sanguinem, quo benignissimè Crux redundavit. Fusas preces continuò sequitur, obvoluto subitis nubibus aere, imber densissimus, qui desiderii obsessorum abunde satisfaciat, obsidentium spes artesque obruat.

Vides, quàm egregiè fidem suam Franciscus urbemque præsentì auxilio liberet, hostium repentino discessu, quibus victoriam non armorum vis, sed aquarum civitati subductarum inopia præstabat? Neque verò fidem Ulatensis fallit Rex, ac felicioribus aquis perfundendum libens gaudensque sese præbet: & prioris beneficii compotes, insularum sibi subditarum populos, in hujusce multò amplissimi prorsusque Divini doni ac muneris consortium vocat. Unà omnes, & hominum in cladem suam imminenti metu, & terribiliorum hostium, qui sub aspectum non cadant, potestate sævissimaque tyrannide soluti, libertatem sibi geminam eadem operâ salutemque confectam Xaverio gratulantur. Sic Elias aquam sanguine elicit; Franciscus aquâ sanguinem prohibuit. Uterque populum, concessâ pluviâ, ad debitum vero Numini cultum obsequiumque compulit: sed ille ad Mosaicam Religionem penitus revocare Israeliticum Regem non potuit; hic Regem Ulatensem Christiana Religione initiavit.

Adjuncta duo insignia mirabile facinus istud Eliæ, aquam cœlo deducentis, habuit; quibus nihil in hac quidem imbris evocatione Xaverianâ respondere, sed alia duo Xaverii præclara facinora esse cognata animadverto. Propheta, ultione peractâ, monitòque Achabo pluviâ appropinquare; jubet, dum precibus ipse incumberet, famulum de montis vertice prospicere in mare, ecquid novi appareret. Cumque is, nihil à se conspectum, referret; mandat Elias, ut iterum prospectet, ac sapius. Qui septimâ demum vice renuntiat, nubeculam è mari existere.

Quid Xaverius? Cùm abrepta vi tempestatis fuisset à navi scapha; desperato à ceteris ipsius reditu & salute, solus incolumitatem ejus certam promittit, reversionem expectandam affirmat. Crebrò ardentèrque repetitis ad clementissimū Jesum obsecrationibus & lacrymis effusus, navarchū epibatasque urget identidem, ac repugnantibus instat constanter, ut conscenso malo scapha adventans requiratur. Sæpe diuque irritâ speculatione, tandem puer intentos ad malum rudentes sublimis obtinens, miraculum scapham. que exclamat. Confestim omnium animis oculisque in

eum, quem puer indicabat, maris tractum converfis, ecce scapha, quæ vel hausta fluctibus, vel remota longiffimè putabatur, salva cernitur; & quamvis turbido mari & adverso, rectà expeditèque ad onerariam per se ipsa remeans, moerorem desperationemque nautarum & vectorum in repentinam gestientemque lætitiã convertit.

Alterum commemorabile parergon occurrit, Divinus Eliæ illapsus impulsusque, jam ruente nimbo. *Et manus Domini facta est super Eliam, accinctisque lumbis currebat ante Achab.* Hic verò Franciscum mihi videre videor, non Regis alicujus præcurforem, sed mercatoris Japonii pedissequum, ut sibi ignotam perplexamque viam ad urbem regiam Meacum aperiat: Nuntium illum Apostolicum, servi indutã personã, heri farcinã sacroque ad obeunda Christiana mysteria instrumento suo gravatum; mediã summãque hieme per confragosas silvas abruptosque montes, per restagnantes paludes ac torrentes rapacissimos, per saxa & senticeta, per nives acutissimo gelu duratas, & lubrico rigentique solo fallentes vestigia simul & sauciantes, nudis lacerisque & cruentatis pedibus affectari barbarum, effusè, latronum metu, equitantem, vilissimique mancipii numero habentem & ordine Xaverium. Miranti, causamque tantæ demissionis atque intolerandi laboris quærenti, sanè ex ore Pauli respondeat; *Charitas Christi urget nos.* Christi, cujus gratiã tot illa tamque gravia incommoda, & omnia superbissimæ gentis atque infimæ multitudinis ludibria jucundissimè avidissimèque voravit.

Ad hanc nostram commentationem accedant Mosis Eliæque miracula, quæ non pluviam, sed tamen aquariam necessitati publicæ opem attulerunt. Siti laborantem tumultuantemque populum recreavit Moses, dulcem ex amaris aquis potum suppeditans: piorum hominum rogatu, qui filii, seu discipuli Prophetarum appellantur, Elifæus tristes noxiasque sanavit Jerichuntinas aquas. Et utrique factò consimile edidit Franciscus miraculum, quod in sacris factis ex Bulla Pontificia exscriptum atque his verbis contractum legitur. *Tantum marinæ aquæ solo Crucis signo convertit in dulcem, quantum quingentis vectoribus, qui siti adigebantur*

ad mortem, diu suffecit. quâ in varias quoque regiones asportatâ ægri plurimi subito curati sunt. Ita secundum extitit miraculum, ab uno mille aliis totam per Indiam propagatis miraculis.

Jam verò quòd Moses in solitudine bis aquas rupe elicit; quòd Elisæi jussu in arido Idumææ deserto effossis alveis aquæ, nullâ vel humi scaturigne vel nubium fluxione, innatarunt; an minùs admiranda videbuntur, quæ non Franciscus ipse præstitit, sed quæ sacrosanctis ipsius monumentis accepta populi retulerunt? Ad Cruces passim Francisci manu depactas habitâ Indorum supplicatione, coortis derepente nubibus, optati imbres affluebant. Adeo ut, qui Magnus, qui Sanctus vulgo dicebatur Pater, etiam *b* *pluvie Pater* ex Divinâ apud Jobum voce & beneficentia potuerit nominari.

Alia quoque (ut institutæ Xaverianorum in hoc genere beneficiorum considerationi cumulum addam) vel necessaria vel opportuna ad sustentationem corporum vitæque usum, Francisci munera suppetunt, miris Eliæ atque Elisæi beneficiis gemina. Oleum ambo Prophetæ multiplicarunt, quod non largius in utilitatem egenorum, quàm in beneficiorum gloriam fluxit. Nec parcior aut in egentes, Francisci, aut Dei in Franciscum munificentia. Erat hoc Apostolico viatori in more positum, ut si quid secum in navim com meatûs inferret, id totum itineris comitibus divideret inopibus; stipe corrogatâ se ipse toleraret. Itaq; exhausto, quam tenuis viatici partem navi imposuerat, olei gutto, supervenit qui oleum rogaret. Neque cunctatus, mandat socio largitionem Xaverius. Ille qui jam inanem guttum invertisset, negat liquoris vel stillam inperesse. At jussus recognoscere, guttum repletum admirabundus reperit, affatimque oleum tribuit roganti.

Equidem panes, ut ab Elia, ut ab Elisæo, suppletos aliquando & multiplicatos ab Francisco haud memini: sed aureos, quos nullos habebat, nummos divinitus in tempore subministratos, naufrago mendico erogasse legi. Et verò

b *Quis est pluvie pater? Job. 38,*

ipse pauperum ac miserorum in usus apparuit multiplex. Certè scapham, de quâ paulò antè narravi, ita visus est gubernare, vectorésque solari coràm & animare, nullum ut timori locum relinqueret apud homines, qui tam propè ab exitio fœdissimam inter procellam abessent: vixque habere fidem, in navim recepti, potuerint asseverantibus Patrem in oneraria perstitisse. Aliàs etiam duobus simul in locis comparuisse Franciscum, sagacis est Bartoli, certissimis nixa testimoniis maximisque autoritatibus, observatio. Verùm ad prabitæ egentibus annonæ beneficium ut redemam; Paravis, Badagarum incurfione sævissimorum hostium, in desertas penitùs insulas, aut fyrtes potiùs merasque arenas disjectis, atque ab omni victu imparatis, cura plusquam paternâ summâque festinatione succurrit Xaverius; & vicenis commeatu cymbis oneratis, carissimos sibi Neophytos à fame, ab interitu vindicavit. Quod Xaverii factum si minus admirabilitatis habuit, quàm illud annonarium Eliæ Elisæique miraculum; plus quidem, ausim dicere, veræ solidæque laudis meruit; operam exercitationemque charitatis majorem exhibuit. Uno verbo, aut tacitâ precatatione, ex Divinæ thesauro clementiæ ac potentiæ, superiores illi Prophetæ domestica frugum incrementa deprompserant, & uni providerant familiæ, suo ipsi beneficio fruituri: at genti universæ laboriosissimam opem tulit, nullo fructu suo, novus & opere potens Prophetæ & sermone.

Quid, quòd infestus Israelitis Elias *c* induxit in illos famem? *d* quando, ut loquitur Christus Dominus, *clausum est cœlum annis tribus, & mensibus sex.* Contrà Xaverius, *e* fame non panis nec siti aquæ, sed verbi Domini depulsâ, Cœlum Indis per decennium aperuit. Ille *f* Cœlum æneum reddidit, pluviâ tanto tempore cohibitâ: hîc mollito Cœlo evocavit *g* pluviâ voluntariâ, quam segregasti Deus hereditati tue.

c Eccli. 48. *d* Luc. 4. *e* Amos 8. *f* Deuter. 28. *g* Psal. 67.

PARS

PARS CAPITIS POSTERIOR.

Dejecit de cœlo ignem ter. Eccli. XLVIII.

JOANNES Apostolus in eo libro, qui, ut Hieronymus asserit, *tot habet sacramenta quot verba*, Eliam supremi Judicis Testem a venturum geminâ vi designat, & potestate ignis ex ipsius ore in hostes erupturi, & aquæ clauso cœlo continendæ. Alteram executi jam sumus partem de imperio in pluviam exercito: alteram nunc aggredimur de igni ad arbitrium contorto. Primùm ignis à Propheta suppliciter evocatus, de cœlo demissus est in victimam, quam aræ in monte Cârnelo excitatæ impofuerat: quo de sacrificio parte in priore dictum est. *Cecidit ignis Domini, & voravit holocaustum, & ligna & lapides, pulverem quoque & aquam, quæ erat in aquæductu, lambens.* Deinde haud vanâ imprecatione fulmina elicuit, cùm in eum semel atque iterum Ochozias rex quinquagenarium Principem cum agmine suo immisisset. Jussus regis nomine Propheta de montis fastigio, cui insidebat, descendere, jussit ipse ignem de cœlo descendere, qui ducem cum suâ manu militum absumeret.

Nec minùs ignem Xaverio, quoties usus postulavit, Deus impendit. Atque ut fileam de sanctiori mysticoque igne, qui Francisci inter sacrificium animo illabens, oculis & ore toto refulgebat; ignem externum, Divinæque ultorem injuriæ, non ille de cœlo accersivit, sed terrâ excitavit; nec tertium repetitâ, ut Elias, dejectione, sed flammaram continenti per triduum eruptione. Rem, quod

a *Apocal. II.*

majorem & indubitatam fidem obtineat, ex Pontificio diplomate Canonizationis referam.

Ad Molucas insulas etiam Franciscus advenerat, ubi magno spiritus fervore verbum Dei primus annunciabat. atque in urbe Tolo viginti quinque millia hominum baptizaverat. Qui cum, suasu tyranni cujusdam, Christi fidem deseruissent, Ecclesiam solo equassent, Cruces Sanctorumque imagines confregissent & conculcassent, Franciscus zelum Domini zelatus, viginti Lusitanos ac quadringentos circiter indigenas ad ultionem tanti sceleris incitaverat. eoque duce ac victorie sponsore, tam pauca militum manus adversus urbem munitissimam, Christi rebellem, expeditionem aggrediebatur. Sed cum prope urbem pervenissent, subsisterat vir Dei, ac orationi se dederat: statimque vicinus mons magnum emiserat incendium; adeoque ingentem cineris ac pumicum vim eructaverat, ut urbis atq; arcis, quæ in edito sita erat, muros equasset. horribilibusque præterea terræ motus totam urbem concusserat, plurimasque domos subverterat. Quibus malis exterriti incolæ, desertâ urbe, in proximas silvas confugerant. Urbs itaque à Francisci militibus facile capta erat. Cives verò ad ejus pedes prostrati, acceptaque salutari pœnitentiâ, delicti veniam impetrarant.

Quo loco haud prætermittendum est, urbem aliam nullam, sacris à Xaverio semel initiatam Christianis, communiter à Christo descivisse. Quin ita feri colique ab Apostolo Religionem solitam, non ut stare solum ac tueri se ipsa posset; verum etiam, ut adolesceret ac propagaret sese divinis Francisci institutis. Atque id vel præcipuè in Japonibus extitit; qui pro temporum iniquitate demum & atrocitate tyrannorum penitus derelicti, subblatis consumptisque omni cruciatûs genere cultoribus Europæis, fidem jam olim Francisci operâ susceptam, quâ servarentur, servarunt constantissimè. Et aquâ, & igni, & ferro tentata explorataque probavit se vis illa diligentis operosique satûs cultûsque, ac frequentissimo dirissimorum tormentorum experimento clarior enituit.

Neque id modò perfectum industriâ ac virtute Xaverii fuit, ut ne popularis usquam à Christiana Religione defectio contingeret: sed & singuli, quos ille erudit, tam

arctè fidem sunt complexi; ut eorum multi ab ethnicis Saracenisque capti, propositis, ni Christum abdicarent, poenis acerbissimis, vitam sibi prius quam fidem extorqueri sustinerent. Quòd si quis à Francisco institutus atque ad Christiana sacra perductus, gradum retulisset, pristinam in superstitionem recidisset; exardescere nimirum Apostolico vir spiritu, quam lenis facilisque in suis perferendis injuriis, tam severus acerque in Divinis ulciscendis. Quare in Comorino promontorio cum aliquando simulacrum rescisset à neophyto dedicatum; sacrilegæ impatiens perfidiæ, flagitium injecto contaminatis ædibus igni expiari iussit: ut insignis poenæ documentum ceteris esset cautioni & salutis. Multis honestis viris (Turfellini verba repræsentò) supplicii gravitatem deprecantibus, hoc solummodo permisit, ut rem familiarem domo liceret efferre: domum ipsam, sacrilegii receptaculum, omnino incendio absumi voluit.

Idem nempe agebat Franciscum Spiritus, qui Eliam egerat ad siccitatem sterilitatemque Israelitis inducendam, ad necem ferro flammaque inferendam. Quanquam & Lusitani Regis autoritate, & Indici Prætoris aliorumque Magistratum voluntate, plurimum Xaverio licebat, cui nihil libèret, nisi quod expediret. At Eliæ non favebat profectò, nec assentiebatur Achabus eorum cædi, quibus & ipse, & uxor impia Jezabel nefandæ superstitionis administris uterentur: sed repugnare non ausus post ingens prodigium effusis populi studiis, & ardori Vatis cœlum habentis in potestate, redimi sanguine aquam patiebatur.

Hic verò dissimulare non possum, quòd Eliam Chryso-
stomus ob interfectam pseudoprophetarum cohortem crudelitatis insimulare non dubitavit. Equidem Chryso-
stomi sanctitatem veneror pro eo ac debeo; sed eloquentiam nolim aliquid labis Eliæ nefariorum hominum sanguine aspergere. Virum Deo acceptissimum, ipsique Chry-
stomo venerandum, & alibi pro suo merito amplissimè laudatum, ab omni inclementiæ notâ purgatum absolu-
tumque cupio. Et sanè si impuri gregis interfectio crude-
litas esset appellanda; quot illustres in sacrâ historiâ viri

crudelitatis maculam contraherent! quot pulcherrima facinora in odium crimenque vocarentur! Etenim, ut omittam Phineen, qui, occiso flagitii principe, iram Dei in Israelitas effervescentem noxio sanguine restinxit, Sacerdotium sibi suisque sempiternum promeruit: ut Samuellem taceam, qui *fidelis & dilectus Propheta Domini*, abjectum à Deo Saulem declaravit ob Amalecitarum excidium imperfectum, & Agag regem in frustra concidit *coram Domino*: ecquid Moyses ille, *vir mitissimus super omnes homines*, congregatis ad se Levitis imperavit, ut strictis gladiis castra percurrentes promiscuam stragem idololatrarum ederent? *Cecideruntque in die illa quasi viginti tria millia hominum. & ait Moyses; consecrasti manus vestras hodie Domino, unusquisque in filio, & in fratre suo, ut detur vobis benedictio.* Quid Josias, extra comparationis aleam, reges inter Judæos, ab Divino historico positus? *Delevit aruspices... & eos qui adolebant incensum Baal... & occidit universos sacerdotes excelsorum, qui erant ibi, super altaria; gratissimas certè Deo victimas.* Sed ut reliqua sileam vastæ cædis exempla; hoc Eliæ factò conjunctissimum, quòd Jehu rex collectos fano suo cultores Baalis ad unum omnes immisà ducum & militum manu contrucidavit. *Dixit autem Dominus ad Jehu: quia studiosè egisti, quod rectum erat, & placebat in oculis meis... filii tui usque ad quartam generationem sedebunt super thronum Israel.*

Cui ergo cædem illam antistitum impietatis ab Elia perpetrata criminari liceat, & crudelitatis nomine justissimam Deoque probatissimam ultionem infamare? Deo supplicans ad aram quam excitarat Propheta, signum expetit, quo confirmaretur, juxta præceptum ipsius à se facta superiora omnia. testis & in suâ causâ idonei declarationem ignis de cælo delapsus obsignavit. Igne cœlesti non magis victima, quàm cum Elia populi circumfusi turba inflammata, ad hostes Dei comprehendendos mandandosque prorupit. Eâne, quæso, crudelitas est appellanda? appelletur ita sanè, dum agnoscat, quod aliâ occasione scripsit Hieronymus, solum pietatis genus, in hac re esse crudelem. Ex illius quidem, quo fieri mansuetius nihil potuit, Mosis sententiâ, manuum isto sanguine imbu-

tarum consecratio fuerit. Et tale factum sua sunt præmia consecuta. Cælum jam triennio longius clausum, denique nefandorum hominum mactatione, & quasi terræ populiq; lustratione, apertum est ad aquas secundum flammam effundendas: pluvia condonata; telluri fecunditas, salus universæ genti restituta. Intervenit Jezabelis furor; timore qui caderet in constantem virum, contactus Elias secessit in desertum locum. Ibi præclarè sibi conscius, non excusationem homicidii multiplicis attulit; non veniam oravit: sed interpellans arbitrum mentis suæ Deum, zelo incitatum se, multum esse ausum pro Domino testificatus; Divinum foedus ab Israelitis violatum, altaria Divina everfa, Prophetas Dei interemptos, jamque solum se superstitem, & adhuc posci ad necem conquestus; Divinum accepit responsum, quo non culparetur, sed erigeretur vindictæ fiducia: futurum scilicet, ut sceleratorum, de quibus exoptularet, quisquis effugisset Syri Israeliticique Regum gladios, ab Elisæo necaretur. Quis est igitur circa magnum opus Eliæ reprehensionis locus, cum Divina totum laus occuparit? aut quid ego urbes provinciasque anathemati sæpe subjectas, ferro flammaque consumptas à laudatissimis, iisque lenissimis Principibus Israeliticis commemorem? ut domus, quam sacrilegium contemeraverat, unius ab Xaverio incensæ confessio religionem (quod accidisse videtur) movere nemini debeat, ne quæ velut fumi fordes ipsius virtuti famæque adhærescant, unde incensum Divinæ gloriæ studium illustrius emicuit.

Si quis verò severitatem ejusmodi valuisse in veteri lege concedit; in novâ, quæ amoris & gratiæ est, locum habere denegat: consideret paulò attentius, quid ipse legis Evangelicæ parens egerit: haud sanè dubitabit, quin vehementes esse interdum his etiam temporibus viros sanctos conveniat, cum proposita Christi Domini exempla memori pioque animo reputarit. Ille, quem prædixit Vates Evangelicus, Matthæo quoque interprete, leniter ad eò pedem ellychnio fumanti, & quassatæ arundini impressurum, aut veriùs non impressurum, sed ita leviter suspensurum, ut neque illud extinguat, neque hanc con-

terat: ille tamen ipse dextram armavit flagello, ac negotiatores omnes templo exegit bis, mensis eorum cum ære disiectis, & animi & oris ardore tanto, ut agnoverint discipuli, propriè in ipsum quadrare Davidicum hocce vaticinium; *zelus domûs tuæ comedit me.*

Christus Apostolos, tanquam Sol splendidissimos radios misit in mundum: ut appositè Cardinalis à Monte, jam crebrò appellatus, in orationis exordio Consistorianæ dixit. Atenim non hi radii, quales epist. LXXIX. scribit Seneca flammæ, nil adurentes, sed tantùm vi remissâ ac languidâ refulgentes. Sol idem intelligentiæ, ut ab Sapiente nominatur; & justitiæ, ut ab Malachiâ; *radios igneos exsufflans, & refulgens radiis suis obcæcat oculos*; ex loco Siracidæ jam perstricto à me sub finem secundi capituli, & ad Xaverium, quasi pælium, translato. Ita vibrant hi radii, & ipsi in soles quosdam secundarios conformati, ut præidentes ac feroces oculos hebetent atque excæcent, qui simplices & submissos recreant & acuunt. Terribilis imprecatio, seu prænuntiatio! *Obscurentur oculi eorum, ne videant.* Psal. LXVIII. cui recinat funestâ ista calamitatis affirmatio è Psal. LVII. *Supercecidit ignis, & non viderunt solem.* Sed hæc ad animum spectant. Fuit verò ex hujusmodi radiis acerrimis, qui cœcitatem corpori importaret, voluntariæ atque intimæ cœcitatæ & indicem & ultricem. Paulus Elymam magum, lumini rebellem, aptissimâ poenâ multavit: caliginem tenebrasque homini refractario, ducique ad errandum projecto offudit. Gravius Corinthium punitus est incestum Apostolus; igneam vim suam sic aliis infligens, ut eâdem torqueri se exclamaret. *Quis scandalizatur, & ego non uror?* Dirâ execratione constrictum hominem improbissimum tradidit Satanæ. Neque indulgentiorem præbuit se Princeps Senatus Apostolici Petrus in Ananiam Sapphiramque conjuges; quos, agro vendito cum pretii in commune conferendi partem suppressissent, fraudique adderent contegendæ mendacium, ille Sancti Spiritûs & interpretis & vindicis, acerrimis verbis, tanquam ardentibus confixos telis, subitò exanimatos prostravit ad fanciendam apud omnes duorum præsentem mortem disciplinam.

Severitatem aliquando tantam exercebant Apostoli, virique alii justi, quemadmodum exerceri ab coelestibus omnipotentis Domini Administris egregiè docet Augustinus l. ix. de Civitate Dei c. v. Sancti verò, inquit, Angeli cum sine irâ puniant, quos accipiunt æternâ lege Dei puniendos... tamen istarum nomina passionum consuetudine locutionis humanæ etiam in eos usurpantur, propter quandam operum similitudinem, non propter affectionum infirmitatem: sicut ipse Deus secundum Scripturas irascitur, nec tamen ullâ passione turbatur. Hoc enim verbum vindictæ usurpavit effectus, non illius turbulentus affectus. Ita justitiæ ultionisque Divinæ administrationem doctè sapienterque exponit Augustinus. In hunc planè modum Xaverius, pacato intus animo, extrâ nonnunquam cum pervicacibus efrænatisque hominibus, & quâ apud Deum gratiâ, & quâ apud Optimates valebat auctoritate, dimicavit. Tam mitis, quàm qui mitissimus, nullo incommodi sui respectu, nullo injuriæ propriæ sensu, aculeum aliàs objurgatione exerebat, supplicio aliàs mucronem adigebat: unicè ad Christi gloriam salutemque proximorum omnia flagrantissimo studio referebat. His adeò stimulis concitatus, ad expiationem sacrilegii, & ignem injici tectis revoluti in superstitionem Comorinensis voluit, & flammæ terræ motu vehementissimo in urbem Tolum evocavit.

Solet quidem suorum animos Deus ad lenitatem inflectere, nec patientes modò in vexationibus præstare, sed etiam gaudio efferre, ut maledicentium contumelias faustâ preceptione excipiant, persequentium injurias beneficiis rependant. At certis ex infinita providentia sua locis & temporibus instigat ad proterviam improbitatemque opportuna meritaque castigatione retundendam. Quo factum est, ut Cangoximæ in Japonia Franciscus, à petulantissimo scurra appetitus convitiis, cum grates hilarè cogitaret, arcano monitu motuque ad incutiendum audacibus furiosisque ministerii obtrektoribus Evangelici terrorem, hisce vocibus ad speciem deprecationis benignæ compositis; os tibi servet Deus; poenam insolenti

nequitia scelerataque insania debitam intentarit simul & irrogarit. Protinus ulcere foedissimo os, quo virus acerbissimi pectoris rabidus convitiator evomuerat, corruptum exesumque, sanie cum horribili graveolentia diffudit. Majus omnino, publicumque, non in unum furibundi Japonis caput, sed in civitates ipsas ostentum Xaverio adfuit in tempore; ubi seditione conflata à Bonziis contra peregrinum inauditi Numinis præconem vitiorumque suorum censorem apertissimum, duabus ex urbibus exturbatus, ab infanae multitudinis impetu & lapidatione defensus protectusque divinitus est conglobatarum objectu nubium, multo cum tonitru, infestaque densissimis fulguribus tempestate.

Genus aliud fulminis adhibuit Franciscus in protervum contumacemq; adversarium, urbi Malacæ Præfectum, Apostolicæ in Sinas expeditionis nefarium perturbatorem. quâ de injuriâ, inflictôque menti Xaverii acerbissimo vulnere dictum est antea non semel, sed parum pro rei gravitate. Tum Apostolici Nuntii potestatem, quam hæcenus præ modestia reconditam habuerat, expromere demum coactus, diras coelestes in præfractam impietatem intorsit, omni prius ratione tentatâ conciliandi revocandique ad sanitatem hominis perditissimi. Non is erat Xaverius, qui facilè ac temere ignem excutere cœlo vellet; ut nimio quondâ fervore longiùs progressi fratres duo Boanerges, Ecclesiasticâ necessariò plagâ impositâ, miseratus adhuc tyranni Malacensis amentiam, pro eo ad Christum suppliciter enixèque agere cum lacrymis institit, ut æternam ab homine tam graviter prolapsò cladem averteret. Quæ audita rataque videtur fuisse deprecatio, perinde atque execratio fuerat; cum Ataida præfectus, de gradu dejectus, vinclis onustus; bonis, quorum aviditate & invidiâ Sinicâ abruperat legationem, spoliatus; morbo insuper teterrimo oppressus, ita commissum nefas in Xaverium luerit, ut, ad extremum agnito scelere, pœnas à Deo atque à Rege Lusitano inflictas pœnitentiâ consecrarit.

Benignissimi Domini, Apostolorumque miracula, benefica & salutaria ferè iis, erga quos edebantur, suâ nimirum

rum

rum sponte exprimebat Xaverius; Prophetarum veterum severa & ultricia invitè, rarò, & certâ ratione instinctuq; Divino imitatus. Et quidem ursos è saltu excivit Elisæus, qui procaces & contumeliosos pueros ad Bethalem lacerarunt supra quadragenos: Xaverius tigres, per Sancia-num insulam gregatim sævientes, obviam ipse per noctem ultro progressus, ferumque & sanguinarium aquâ lustrali gregem aspergens, excursu in posterum interdicto, cunctâ regione exterminavit: ac pueros omni Christianæ patriæque charitatis operâ complexus, innocentes catervas baptismo in cœlum transmisit; quæ Divinum Agnum sequentes, candidatam pompam beatissimo augeant comitatu. Proximo capite exponetur, quàm mirificè Travancoridem propugnarit servaritque incruentâ ex Badagis victoriâ: mox, ut ejusdem auspiciis ducta in Acenos expeditio, strage Barbarorum incolumitatem prædamque Lulitanò generi, securitatem gloriamque nomini Christiano compararit. Quem verò adversus Tolanos ignem excitavit; ad expianda sacrilegia & Religionem illustrandam, ad ipsius victæ civitatis & afflictæ salutem pertinuisse jam cognovimus. Accensus erat igni, quem *b Dominus venit mittere in terram*, Xaverius: atque ipse (quod Relatio testatur Cardinalitia) *Indiam ut attigit post longam navigationem, que annum tenuit, curando corpori nullum tempus dedit; sed ignem, quem in illas provincias mittere venerat, statim cœpit spargere.* Nec postea destitit, quem veluti arâ cordis perpetuum alebat, Apostolicâ linguâ in omnem partem diffundere; nunc minaciter fulgurare, nunc radiare visus blandissimè, ac vim suam multiplicem longe latèque ad perpurgandos incendendosque animos explicare.

b Ignem veni mittere in terram: & quid volo, nisi ut accendatur? Luc 12.

